

Діана Гавата (віолончель) та Ференц Томич (кларнет), заслужений працівник культури України Тетяна Теличко (фортепіано) та багато інших.

Також ЗО НСКУ є організатором двох фестивалів музики Євгена Станковича (1995, 2005 рр.) та фестивалю музики Мирослава Скорика (24-26 березня 1997 р.). Саме в цих проектах слухачі мали нагоду почути Opera rustica Є.Станковича (солісти Ніна Матвієнко та Валерій Буймістер у супроводі оркестру «Київська камерата», диригент В.Матюхін) та транскрипції каприсів Н.Паганіні М.Скорика. Ці фестивалі відбулись вперше в Україні і дали можливість слухачам масштабно охопити творчість відомих композиторів, познайомитись з їх новими досягненнями.

Закарпатська організація Національної спілки композиторів України була і є осередком, ідейним генератором та рушійною силою мистецького життя нашого краю, що сприяє подальшій поступальній інтеграції Закарпаття в європейський мистецький простір, водночас надаючи можливість композиторам – членам спілки реалізувати свої задуми, музикознавцям та студентам музичних закладів вивчати та популяризувати творчу спадщину корифеїв музичної галузі краю, виконавцям здобувати новий досвід, а слухачам збагачувати свій внутрішній світ високохудожнім виконанням творів зарубіжної, вітчизняної та сучасної музики.

УДК 78.071.2:78.087.683]:008(477.87)(043.2)

**Короленко Олена Олександрівна,
Теличко Віктор Федорович,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна**

ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАРОДНОЇ ЧОЛОВІЧОЇ ХОРОВОЇ КАПЕЛИ «БОЯН» УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАКАРПАТТЯ

1964 рік прийнято вважати початком творчого шляху народної чоловічої хорової капели “Боян”. Очевидно, що для утворення

університетського хорового колективу існували передумови. Серед них – традиції підготовки фахівців у європейських освітніх закладах, де мистецькій складовій освіти надавалось велике значення і де спів, гра на музичних інструментах, написання віршів та музики було для студентів обов'язковою і звичною справою. Музикознавець, доцент кафедри історії та культурології УжНУ Т. Росул в своїй монографії “Музичне життя Закарпаття 20–30-х років ХХ ст.” зазначає, що і в нашому краї хоровий спів було введено у навчальні плани вчительських семінарій. На зламі ХІХ та ХХ століть і далі почали активно діяти церковні та сільські хори при читальнях товариств імені О.Духновича та “Просвіти”. Згадаймо одні з найдавніших хорових колективів серед групи церковних: хор Ужгородського греко-кафедрального храму “Гармонія” (засновник К.Матезонський), чоловічий хор Ужгородської богословської семінарії (керівник Урїл Сільвай), подібні хори в Мукачеві, Сваляві, Тячеві. Також значиму роль у мистецькому житті краю мала діяльність хору музично-драматичного товариства “Боян” і окружного учительського хору під керуванням П.Милославського, чоловічої капели вчителів м.Мукачева, (керівник А.Скиба), народної чоловічої капели вчителів Мукачівського району (керівники Ф.Романець та Ф.Турянин) та багатьох інших.

На цьому благодатному підґрунті традицій і здобутків у царині хорового співу першої половини ХХ століття в повоєнний час стали з'являтися та успішно функціонувати різноманітні професійні та самодіяльні колективи.

Ужгородський університет був заснований у 1945 році. З плином часу число викладачів та працівників та студентів вишу зростало і на деяких факультетах почали діяти самодіяльні колективи. Так на хіміко-фізико-математичному був заснований студентський хор під керівництвом випускника факультету Івана Маркуша. На медичному — змішаний хор співробітників, викладачів та аспірантів, який очолила майбутній професор Оксана Ганич. Там же існував ансамбль народних інструментів (керівник

Мирослав Чайковський) та камерний оркестр “ДівертIMENTO” (керівник Тиберій Боніславський). Згодом утворився славетний вокально-хореографічний ансамбль під керівництвом Івана Сопка, який пізніше отримав назву “Шовкова косиця” і його очолив Золтан Жофчак.

Створенню та діяльності подібних колективів сприяли популярні на той щорічні огляди художньої самодіяльності. Тому восени 1963 року в одній із аудиторій фізико-математичного факультету зібралась невелика група викладачів та співробітників для обговорення питання про підготовку та участь факультету в огляді художньої самодіяльності університету. Радилися, дискутували і під кінець заспівали. Кілька тих співаків домовились зібратися знову, щоб поспівати, а керувати взявся згаданий вище доцент Іван Маркуш, який мав середню спеціальну музичну освіту. Згодом капелу очолив викладач Ужгородського державного музичного училища Петро Гудз, який був випускником в Львівській державній консерваторії у класі відомого диригента Ісаака Паїна. Перший концертний виступ відбувся 22 лютого 1964 року і колектив одразу почав стрімко набирати популярності. За рік капела налічувала близько п'ятдесяти учасників. З ініціативи керівника до капели прийшла акомпаніатор Л.Дашченко, яку через час змінили М.Немеш, пізніше Т.Червенкова, Л.Тобіяш, К.Воска. З усіх піаністів найдовше працювала з капелою чудова піаністка, викладач Ужгородського державного музичного училища Віра Петрівна Боднар (з 1971 року по 2001 рік). Після неї майстерно акомпанували колективу викладачі вищезгаданого училища Володимир Машіка (2001–2007) та заслужений діяч мистецтв України Віктор Теличко (2008 – донині).

Завдяки потужній підтримці ректора професора Чепура Д.В. та профкому хорова капела почала концертну діяльність. Без виступу цього колективу не обходились жодні святкові заходи у стінах університету. Перші виїзні концерти проходили в Ужгородському та Іршавському районах. З часом географія стрімко розширилась: Чернівці, Кишинів,

Київ...Поступово збагачується репертуарний список: до нескладних обробок народних пісень додаються хори з опер Д.Верді “Набуко”, М.Лисенка “Тарас Бульба”, хор з музики до спектаклю П.Ніщинського “Вечорниці”, хорові твори “Огні горять” С.Воробкевича, “Гуляли” О.Нижанківського, обробки народних пісень професійних композиторів - Є.Козака, Ф.Колесси, М.Леонтовича та багато інших. В грудні 1967 року разом з іншими самодіяльними колективами хор їде до Львова для відеозапису на телебаченні. В 70-ті роки минулого століття капела виступала на різноманітних конференціях, виїжджала з концертами до Рахова, Коломиї, Дрогобича, Вінниці, Києва, Кошице, Пряшева, Москви, Ленінграда... Дві поїздки до Москви з виступами в учбових закладах мали надзвичайно великий позитивний резонанс. Паралельно капела проводить ще один надзвичайно важливий вид діяльності – науково-популярні лекції та концерти. Були запроваджені виїзdnі дні університету у гірські райони та віддалені села Закарпаття, де окрім профорієнтаційної роботи колектив обов'язково давав концерт. Деякі капеляни майстерно поєднували спів з грою з грою на сопілці та дримбі!

У 1974 році Київська кіностудія науково-популярних фільмів створила про капелу кольорову стрічку “Время для песни” (“Час для пісні”) за сценарієм Л.Віриної, режисер.Л.Михалевич. Він демонструвалася на всесоюзному, українському телебаченні та за кордоном....

З 1977 року керівником капели стає відомий у краї хоровий диригент Петро Рак, який поповнив репертуар новими творами: власними обробками словацьких, угорських, румунських пісень, а також обробками І.Мартона, М.Попенка, М.Кречка, Я.Орлова, Б.Сав'юка, творами Д.Бортнянського та А.Кос-Анатольського.

80-ті роки позначені не менш інтенсивною творчою діяльністю. Колектив відвідує Угорщину, Румунію, Словаччину, Естонію, Латвію. Навесні 1988 року капела отримує назву “Боян”.

З 2001 року її очолив Василь Гайдук, а диригентом став Володимир Олексин — викладачі Ужгородського музичного училища імені Д.Задора та багаторічні учасники колективу. Капела і надалі була неодмінною учасницею усіх мистецьких заходів нашого краю, приймала участь у звіті Закарпаття за програмою всеукраїнського огляду народної творчості, стала учасником ІХ Міжнародного фестивалю хорів вищих навчальних закладів (Словаччина), а у 2002 році отримала друге місце у ХХІV міжнародному фестивалі хорового співу ім.В.Фігуша-Бистрого у Банській Бистриці, двічі (2006, 2010) побувала на хоровому фестивалі у м.Фоньод на березі озера Балатон (Угорщина). Репертуар колективу незмінно поповнювався новими творами: обробками народних пісень В.Гайдуга, творами духовного змісту А.Лотті, Д.Бортнянського, П.Чайковського, П.Чеснокова, М.Березовського.

У 2004 році свій 40-річний ювілей хорова капела “Боян” відзначила організацією та успішним проведенням Міжнародного фестивалю чоловічих хорових колективів “Лине пісня над Ужем”. До участі були запрошені: хор учителів з Банської Бистриці (Словаччина), зразковий хор злопчиків Мукачівської хорової школи, чоловічу капелу вчителів Мукачівського району, чоловічий камерний хор “Боян Дрогобицький”, народний чоловічий хор “Каменяр” зі Стрия.

За час свого творчого життя з колективом капели співпрацювали професійні солісти – народні артисти України Марія Зубанич, Клара Лабик та Петро Матій, заслужені артисти України Оксана Ільницька, Віктор Даньо та Михайло Ходанич, соліст європейських оперних театрів Олександр Теліга, співак Йосип Сакс. Хочеться згадати і тих капелян, які залишили яскравий слід як солісти. Це – Олександр Борець, Микола Гам, Богдан-Володимир Кошиль, Василь Лавер, Василь Маринець.

У 2018 році керівництво капелою взяв на себе помічник В. М. Гайдуга – Йосип Вінер. Колектив бере участь у ХХ міжнародній зустрічі хорових колективів вищих навчальних закладів в Закарпатському угорському інституті у м.Берегово, отримує Диплом лауреата першого

ступеня у дистанційному конкурсі VII Caspi Art (Турція, 2019). А з вересня 2019 року капелу очолює лауреат міжнародних конкурсів, лауреат обласної мистецької премії ім.Д.Задора, оперно-симфонічний диригент Олена Короленко.

Діяльність університетської капели завжди висвітлювалась в обласній та українській пресі, у різних виданнях ВУЗів, а також в історичних нарисах Євгена Сірого “З піснею нерозлучні”(2004) до 40-річчя та Іллі Шманька “З піснею крізь життя” (2014) до 50-річчя народної чоловічої хорової капели “Боян” Ужгородського національного університету.

Можемо з впевненістю стверджувати, що створення і подальша діяльність народної чоловічої хорової капели “Боян” Ужгородського університету за 55 років свого існування зробила значний внесок у розвиток музичного мистецтва краю, продовжуючи європейські традиції хорового співу, пропагуючи кращі зразки української та зарубіжної класики як в області, так і далеко за її межами. Колектив безумовно утверджує статус Ужгородського університету як класичного європейського вишу.

УДК 392.12-055.2

Линюк Олена Миколаївна,
Київська муніципальна академія
естрадного та циркового мистецтв
м. Київ, Україна

РЕЛІКТИ АРХАЇЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ГЕНДЕРНІ МІФОЛОГЕМИ В ОБРЯДАХ ЗИМОВОГО КАЛЕНДАРНОГО ЦИКЛУ

Основою української обрядової культури є обряди календарного циклу, оскільки концентрують у собі триєдність найважливіших складових життя людини: фізичне існування, продовження роду та духовне відтворення. такому ж логічному зв'язку знаходилась календарна

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>